

Obwieszczenie Komisji w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy państwa w formie gwarancji

(2008/C 155/02)

Niniejsze obwieszczenie zastępuje obwieszczenie Komisji w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy państwa w formie gwarancji (Dz.U. C 71 z 11.3.2000, str. 14).

1. WPROWADZENIE

1.1. Kontekst ogólny

Niniejsze obwieszczenie aktualizuje stanowisko Komisji w sprawie pomocy państwa udzielanej w formie gwarancji i ma na celu zapewnienie państwom członkowskim bardziej szczegółowych wytycznych dotyczących zasad, na jakich Komisja zamierza opierać swoją interpretację art. 87 i 88, a także ich zastosowanie do gwarancji państwowych. Zasady te są obecnie określone w obwieszczeniu Komisji w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy państwa w formie gwarancji ⁽¹⁾. Doświadczenia w stosowaniu obwieszczenia gromadzone od 2000 r. sugerują konieczność przeglądu polityki Komisji w tym obszarze. W związku z tym Komisja pragnie na przykład wycofać swoją ostatnią praktykę zastosowaną w poszczególnych decyzjach ⁽²⁾ w odniesieniu do potrzeby dokonywania indywidualnej oceny ryzyka strat powiązanych z każdą gwarancją w przypadku programów. Komisja zamierza ponadto uczynić swoją politykę w tej kwestii możliwie przejrzystą, zapewniając jednocześnie przewidywalność swoich decyzji oraz równe traktowanie. W szczególności Komisja pragnie zapewnić małym i średnim przedsiębiorstwom (dalej zwanym „MŚP”) i państwom członkowskim bezpieczne podstawy, określając z wyprzedzeniem i na podstawie ratingu finansowego danego przedsiębiorstwa minimalną marżę, która powinna być naliczana za gwarancję państwową, aby uznać, że gwarancja ta nie stanowi pomocy przedsiębiorstwa znaczeniu art. 87 ust. 1 Traktatu. Wszelkie obniżenie naliczonej stawki poniżej tego poziomu mogłoby być uznane za element pomocy.

1.2. Rodzaje gwarancji

Najpowszechniejszą formę gwarancji stanowią gwarancje związane z kredytem lub innym zobowiązaniem finansowym, które ma być zaciągnięte przez kredytobiorcę od kredytodawcy. Mogą być one udzielane jako gwarancje indywidualne lub w ramach programów gwarancji.

Jednak, w zależności od podstawy prawnej, rodzaju transakcji będącej przedmiotem gwarancji, okresu obowiązywania itp., można wyróżnić różne formy gwarancji, między innymi następujące:

- gwarancje ogólne, tj. gwarancje udzielane przedsiębiorstwom jako takim, w odróżnieniu od gwarancji związanych z daną transakcją, którą może być kredyt, instrument kapitałowy itp.,
- gwarancje udzielane w formie określonego instrumentu, w odróżnieniu od gwarancji związanych ze statusem samego przedsiębiorstwa,
- gwarancje udzielane bezpośrednio lub regwarancje udzielane gwarantowi pierwszego stopnia,
- gwarancje nieograniczone, w odróżnieniu od gwarancji ograniczonych co do kwoty lub terminu: Komisja za pomoc w formie gwarancji uznaje również korzystniejsze warunki finansowania uzyskane przez przedsiębiorstwa, których forma prawna wyklucza upadłość lub inne procedury niewypłacalności, lub umożliwia bezpośrednie gwarancje lub pokrycie strat przez państwo. To samo dotyczy nabycia przez państwo udziału w przedsiębiorstwie w przypadku przyjęcia nieograniczonej odpowiedzialności zamiast przyjętej ograniczonej odpowiedzialności,
- gwarancje wyraźnie mające źródło umowne (takie jak formalny kontrakt, list o braku zastrzeżeń) lub inne źródło prawne, w odróżnieniu od gwarancji, których forma jest mniej przejrzysta (takich jak list dodatkowy, zobowiązanie ustne), potencjalnie przy różnych poziomach komfortu, które mogą być zapewnione taką gwarancją.

⁽¹⁾ Dz.U. C 71 z 11.3.2000, str. 14.

⁽²⁾ Na przykład: decyzja Komisji 2003/706/WE z 23 kwietnia 2003 r. w sprawie systemu pomocy stosowanego przez Niemcy o nazwie „Programy gwarancji Landu Brandenburgii na 1991 r. i 1994 r.” pomoc państwa C 45/98 (ex NN 45/97), (Dz.U. L 263 z 14.10.2003, str. 1); decyzja Komisji z 16 grudnia 2003 r. w sprawie programów gwarancji w finansowaniu statków — Niemcy (N 512/03) (Dz.U. C 62 z 11.3.2004, str. 3); decyzja Komisji 2006/599/WE z 6 kwietnia 2005 r. w sprawie programu pomocy państwa, który Włochy zamierzają wprowadzić w życie w zakresie kredytu na rzecz przemysłu stoczniowego (Dz.U. L 244 z 7.9.2006, str. 17).

W szczególności w tym ostatnim przypadku brak odpowiednich rejestrów prawnych lub księgowych często prowadzi do bardzo ograniczonych możliwości monitorowania; dotyczy to zarówno beneficjenta, jak i państwa lub organu publicznego udzielającego gwarancji, a w efekcie informacji dostępnych dla stron trzecich.

1.3. Struktura i zakres obwieszczenia

Do celów niniejszego obwieszczenia:

- a) „program gwarancji” oznacza każdy instrument, na podstawie którego można udzielić gwarancji, bez konieczności dodatkowych środków wykonawczych, przedsiębiorstwom, które spełniają pewne kryteria dotyczące czasu trwania, kwoty, transakcji bazowych, rodzaju i wielkości przedsiębiorstwa (jak MŚP);
- b) „gwarancja indywidualna” oznacza każdą gwarancję udzieloną przedsiębiorstwu, inną niż gwarancja udzielona w ramach programu gwarancji.

Część 3 i 4 niniejszego obwieszczenia mają bezpośrednio dotyczyć gwarancji związanych z określoną transakcją finansową, taką jak kredyt. Komisja uznaje, że są to przypadki, w których ze względu na swoją częstotliwość i normalną możliwość kwantyfikacji, gwarancje najbardziej wymagają klasyfikacji jako pomoc państwa lub brak takiej pomocy.

Ponieważ transakcja będąca przedmiotem gwarancji najczęściej będzie kredytem, obwieszczenie będzie w dalszej części odwoływać się do głównego beneficjenta gwarancji jako do „kredytobiorcy” i do o podmiotu, którego ryzyko jest ograniczone przez gwarancję państwową jako do „kredytodawcy”. Zastosowanie tych dwóch specyficznych terminów ułatwi zrozumienie uzasadnienia tekstu, ponieważ podstawowe zasady kredytu są powszechnie znane. Nie oznacza to jednak, że część 3 i 4 dotyczą wyłącznie gwarancji kredytowych. Mają one również zastosowanie do wszystkich gwarancji, w których występuje podobne przekazanie ryzyka, takich jak inwestycja w formie kapitału, pod warunkiem uwzględnienia właściwego profilu ryzyka (w tym potencjalnego braku zabezpieczenia).

Niniejsze obwieszczenie ma zastosowanie do wszystkich sektorów gospodarki, w tym rolnictwa, rybołówstwa i transportu, bez uszczerbku dla obowiązujących w tych sektorach specyficznych przepisów dotyczących gwarancji.

Niniejsze obwieszczenie nie ma zastosowania do gwarancji kredytów eksportowych.

1.4. Inne rodzaje gwarancji

Jeżeli pewne formy gwarancji (zob. pkt 1.2) wiążą się z przeniesieniem ryzyka na gwaranta i nie charakteryzują się jedną lub większą liczbą cech szczególnych określonych w punkcie 1.3, na przykład w przypadku gwarancji ubezpieczeniowych, konieczne będzie przeprowadzenie indywidualnej analizy, w odniesieniu do której — w niezbędnym zakresie — obowiązują właściwe części lub metodologie opisane w niniejszym obwieszczeniu.

1.5. Neutralność

Niniejsze obwieszczenie stosuje się bez uszczerbku dla art. 295 Traktatu i w związku z tym nie uchybia ono zasadom państw członkowskich, regulującym system własności. Komisja zajmuje stanowisko neutralne wobec własności publicznej i prywatnej.

W szczególności sam fakt, że przedsiębiorstwo jest w przeważającej części własnością publiczną, nie stanowi gwarancji państwowej, o ile brak jest wyraźnych lub dorozumianych elementów stanowiących gwarancje.

2. ZASTOSOWANIE ART. 87 UST. 1

2.1. Uwagi ogólne

Artykuł 87 ust. 1 Traktatu stwierdza, że wszelka pomoc przyznawana przez państwo członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzykanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna ze wspólnym rynkiem w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi.

Te ogólne kryteria mają takie samo zastosowanie odnośnie do gwarancji. Jeśli chodzi o inne formy potencjalnej pomocy, pomoc państwa mogą stanowić gwarancje udzielone bezpośrednio przez państwo, czyli władze centralne, regionalne lub lokalne, a także gwarancje udzielone z zasobów państwa przez inne organy kontrolowane przez państwo, takie jak przedsiębiorstwa, przypisywane władzom publicznym ⁽³⁾.

W związku z tym, aby uniknąć wszelkich wątpliwości, należy wyjaśnić pojęcie zasobów państwowych w kontekście gwarancji państwowych. Korzyścią z gwarancji państwowej jest przejęcie przez państwo ryzyka związanego z gwarancją. Takie ryzyko ponoszone przez państwo powinno być normalnie wynagradzane odpowiednią stawką. Zrzeczenie się przez państwo całości lub części takiej stawki stanowi zarazem korzyść dla przedsiębiorstwa oraz uszczuplenie zasobów państwa. W ten sposób nawet, jeśli okaże się, że w ramach gwarancji nie wystąpiły żadne płatności ze środków państwowych, gwarancja może stanowić pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu. Pomoc udzielana jest w momencie udzielenia gwarancji, a nie w momencie, w którym gwarancja zostanie anulowana ani nie w momencie dokonywania płatności na podstawie gwarancji. To, czy gwarancja stanowi pomoc państwa, a jeżeli tak, to w jakiej wysokości, należy ocenić w momencie udzielenia gwarancji.

W tym kontekście Komisja wskazuje, że analizy zgodne z zasadami pomocy państwa nie przesądzają o zgodności danego środka z innymi postanowieniami Traktatu.

2.2. Pomoc dla kredytobiorcy

Zwykle beneficjentem pomocy jest kredytobiorca. Jak wskazano w pkt 2.1 ponoszone ryzyko powinno być normalnie wynagradzane odpowiednią stawką. Jeżeli kredytobiorca nie musi płacić tej stawki lub płaci niską stawkę, odnosi pewną korzyść. W porównaniu z sytuacją, w której nie udziela się gwarancji, gwarancja państwowa umożliwia kredytobiorcy uzyskanie korzystniejszych warunków finansowych kredytu w stosunku do normalnie dostępnych na rynkach finansowych. Zazwyczaj dzięki gwarancji państwowej kredytobiorca może uzyskać niższe stopy procentowe i/lub przedstawić niższe zabezpieczenie. W pewnych przypadkach kredytobiorca bez gwarancji państwowej nie byłby w stanie znaleźć instytucji finansowej gotowej udzielić kredytu na żadnych warunkach. Gwarancje państwowe mogą zatem ułatwiać tworzenie nowych firm i umożliwiać pewnym przedsiębiorstwom pozyskanie środków finansowych na rozpoczęcie nowej działalności. Podobnie gwarancja państwowa może przyczynić się do tego, że upadająca firma będzie kontynuować działalność zamiast poddać się likwidacji lub restrukturyzacji, tym samym potencjalnie zakłócając konkurencję.

2.3. Pomoc dla kredytodawcy

2.3.1. Nawet, jeżeli zazwyczaj beneficjentem pomocy jest kredytobiorca, nie można wykluczyć, że w pewnych okolicznościach również kredytodawca odniesie bezpośrednią korzyść z pomocy. W szczególności pomoc dla kredytodawcy może wystąpić na przykład w następujących wypadkach: jeżeli gwarancji państwowej udzielono po zaciągnięciu objętego nią kredytu lub innego zobowiązania finansowego, bez zmiany jego warunków, bądź jeżeli kredyt gwarantowany wykorzystywany jest do spłaty innego kredytu niegwarantowanego wobec tej samej instytucji kredytowej, o ile zwiększa się bezpieczeństwo kredytu. Jeśli gwarancja zawiera pomoc dla kredytodawcy, należy zwrócić uwagę na to, że taka pomoc może w zasadzie stanowić pomoc operacyjną.

2.3.2. Gwarancje różnią się od innych środków pomocy państwa takich jak dotacje lub zwolnienia podatkowe tym, że w przypadku gwarancji państwo nawiązuje stosunek prawny z kredytodawcą. W związku z tym należy zwrócić uwagę na skutki, jakie pomoc udzielona bezprawnie może mieć dla osób trzecich. W przypadku państwowych gwarancji kredytów dotyczy to przede wszystkim instytucji finansowych udzielających kredytu. W przypadku gwarancji obligacji wydanych w celu pozyskania środków finansowych dla przedsiębiorstw, dotyczy to instytucji finansowych zaangażowanych w wydanie obligacji. Kwestię ewentualnego wpływu, jaki fakt bezprawnego udzielenia pomocy może mieć na stosunki prawne pomiędzy państwem a osobami trzecimi, należy rozstrzygnąć w oparciu o prawo krajowe. Być może sądy krajowe będą musiały zbadać, czy prawo krajowe uniemożliwia honorowanie umów o udzielenie gwarancji, a Komisja jest zdania, że w takiej ocenie sądy krajowe powinny uwzględnić fakt naruszenia prawa wspólnotowego. W związku z tym w interesie kredytodawców może leżeć sprawdzenie, w ramach podejmowanych standardowo środków ostrożności, czy przy udzielaniu gwarancji każdorazowo przestrzega się wspólnotowych zasad dotyczących pomocy państwa. Państwo członkowskie powinno móc udostępnić numer sprawy nadany przez Komisję danej sprawie lub programowi oraz ewentualnie kopię decyzji Komisji w wersji nieopatrzonej klauzulą poufności wraz z odpowiednim odniesieniem do *Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej*. Komisja ze swej strony doloży wszelkich starań, by zapewnić przejrzysty dostęp do informacji o sprawach i zatwierdzonych przez siebie programach.

⁽³⁾ Zob. sprawa C-482/99 *Francja przeciwko Komisji* (Stardust) (2002) ECR I-4397.

3. WARUNKI WYKLUCZAJĄCE OBECNOŚĆ POMOCY

3.1. Względy ogólne

Jeśli gwarancja indywidualna lub program gwarancji, do którego przystępuje skarb państwa, nie zapewnia żadnej przewagi przedsiębiorstwu, to nie stanowi on pomocy państwa.

W tym kontekście, Trybunał w swoich ostatnich orzeczeniach ⁽⁴⁾ potwierdził, że, aby określić, czy gwarancja lub program gwarancji zapewnia przewagę, Komisja powinna oprzeć swoją ocenę na zasadzie inwestora działającego w gospodarce rynkowej (zwanej dalej „zasadą inwestora rynkowego”). W związku z tym pod uwagę należy wziąć efektywne możliwości uzyskania przez przedsiębiorstwo beneficjenta równoważnych zasobów finansowych z wykorzystaniem rynku kapitałowego. Pomoc państwa nie wystąpi, gdy nowe źródło finansowania udostępnione jest na warunkach, które byłyby do przyjęcia dla przedsiębiorcy w normalnych warunkach gospodarki rynkowej ⁽⁵⁾.

Aby ułatwić stwierdzenie, czy zasada inwestora rynkowego jest przestrzegana w przypadku danego środka polegającego na udzieleniu gwarancji, Komisja wskazuje w niniejszej sekcji kilka warunków wystarczających do stwierdzenia braku pomocy. Gwarancje indywidualne opisano w pkt 3.2, a wersję uproszczoną dla MŚP zamieszczono w pkt 3.3. Informacje o programach gwarancji zawarte są w pkt 3.4, natomiast wersja uproszczona dla MŚP znajduje się w pkt 3.5.

3.2. Gwarancje indywidualne

Jeśli chodzi o indywidualne gwarancje państwowe, Komisja uznaje, że spełnienie wszystkich wymienionych poniżej warunków wystarcza, aby wykluczyć istnienie pomocy państwa:

- a) Kredytobiorca nie ma problemów finansowych.

Aby stwierdzić, czy należy przyjąć, że kredytobiorca ma problemy finansowe, stosuje się definicję zawartą we wspólnotowych wytycznych dotyczących pomocy państwa w celu ratowania i restrukturyzacji zagrożonych przedsiębiorstw ⁽⁶⁾. MŚP, które działają krócej niż trzy lata, w tym okresie nie są uznawane za mające problemy finansowe dla celów niniejszego obwieszczenia.

- b) Zakres gwarancji można odpowiednio zmierzyć w momencie jej udzielenia. Oznacza to, że gwarancja musi być powiązana z określoną transakcją finansową, dotyczącą ustalonej kwoty maksymalnej i ograniczoną w czasie.

- c) Gwarancja nie obejmuje więcej niż 80 % niespłaconego kredytu lub innego zobowiązania finansowego; to ograniczenie nie ma zastosowania w przypadku gwarancji dotyczących dłużnych papierów wartościowych ⁽⁷⁾.

Komisja uznaje, że jeśli zobowiązanie finansowe jest w całości objęte gwarancją państwową, kredytodawca ma mniejszą motywację, aby odpowiednio ocenić, zabezpieczyć i zminimalizować ryzyko wynikające z operacji kredytowej, w szczególności, aby odpowiednio ocenić wiarygodność kredytową kredytobiorcy. Taka ocena ryzyka nie zawsze może być podjęta przez gwaranta państwowego, ze względu na brak środków. Brak motywacji do minimalizacji ryzyka braku spłaty kredytu może zachęcać kredytodawców do udzielania kredytów obciążonych ryzykiem wyższym niż normalne ryzyko komercyjne i tym samym zwiększać kwotę gwarancji obciążonych wysokim ryzykiem w portfelu skarbu państwa.

⁽⁴⁾ Zob. sprawa C-482/99, o której mowa w przypisie 3.

⁽⁵⁾ Zob. komunikat Komisji w sprawie stosowania art. 92 i 93 Traktatu WE w odniesieniu do udziałów organów publicznych (Biuletyn Wspólnot Europejskich nr 9-1984); połączone sprawy 296/82 i 318/82 *Niderlandy i Leeuwarder Papierwarenfabriek BV przeciwko Komisji* (1985) ECR 809, ust. 17; Komunikat Komisji w sprawie stosowania art. 92 i 93 Traktatu WE i art. 61 porozumienia EOG do pomocy państwa w sektorze lotnictwa (Dz.U. C 350 z 10.12.1994, str. 5), pkt 25 i 26.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 244 z 1.10.2004, str. 2.

⁽⁷⁾ Definicja „dłużnych papierów wartościowych” — zob. art. 2 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2004/109/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie harmonizacji wymogów dotyczących przejrzystości informacji o emitentach, których papiery wartościowe dopuszczane są do obrotu na rynku regulowanym oraz zmieniającej dyrektywę 2001/34/WE (Dz.U. L 390 z 31.12.2004, str. 38). Dyrektywa ostatnio zmieniona dyrektywą 2008/22/WE (Dz.U. L 76 z 19.3.2008, str. 50).

Ograniczenie w wysokości 80 % nie ma zastosowania do gwarancji publicznej udzielonej w celu finansowania przedsiębiorstwa, którego działalność polega wyłącznie na świadczeniu powierzonych mu należycie usług w ogólnym interesie gospodarczym⁽⁸⁾, w sytuacji, gdy gwarancji udzielił organ publiczny, który powierzył świadczenie takich usług temu podmiotowi. Ograniczenie w wysokości 80 % ma zastosowanie, jeżeli dane przedsiębiorstwo świadczy inne usługi w ogólnym interesie gospodarczym lub prowadzi inną działalność gospodarczą.

Aby zapewnić, że kredytodawca efektywnie ponosi część ryzyka, należy zwrócić odpowiednią uwagę na następujące dwa aspekty:

- jeśli wielkość kredytu lub zobowiązania finansowego maleje w miarę upływu czasu, na przykład w wyniku spłaty kredytu, kwota gwarantowana musi proporcjonalnie obniżyć się, tak aby w danym momencie gwarancja pokrywała mniej niż 80 % niespłaconego kredytu lub zobowiązania finansowego,
- straty muszą być ponoszone proporcjonalnie i w taki sam sposób przez kredytodawcę i gwaranta. Odzyskane kwoty netto (tj. przychody z wyłączeniem kosztów obsługi roszczenia) generowane w wyniku odzyskania długu z zabezpieczeń złożonych przez kredytobiorcę podobnie muszą proporcjonalnie obniżyć straty ponoszone przez kredytodawcę i gwaranta (*pari passu*). Gwarancje pierwszych strat, gdy straty są najpierw przypisywane gwarantowi, a dopiero później kredytodawcy będą uznawane za potencjalnie wiążące się z pomocą.

Jeśli państwo członkowskie pragnie udzielić gwarancji powyżej progu 80 % i twierdzi, że nie stanowi ona pomocy, to powinno starannie uzasadnić takie twierdzenie, na przykład w oparciu o strukturę całej transakcji i przedstawić je Komisji, która odpowiednio oceni gwarancję i stwierdzi, czy może ona stanowić pomoc państwa.

d) Za gwarancje płaci się cenę odpowiadającą cenie rynkowej.

Jak wskazano w pkt 2.1, ponoszone ryzyko powinno być normalnie wynagradzane odpowiednią stawką za kwotę będącą przedmiotem gwarancji lub regwarancji. Kiedy cena gwarancji jest co najmniej tak wysoka, jak właściwy poziom odniesienia stawki za gwarancję na rynkach finansowych, gwarancja nie zawiera elementu pomocy.

Jeśli na rynkach finansowych nie można znaleźć właściwego poziomu odniesienia stawki za gwarancję, należy porównać łączny koszt finansowy gwarantowanego kredytu, w tym stopę procentową kredytu i stawkę za gwarancję, z ceną rynkową podobnego kredytu bez gwarancji.

W obu przypadkach, aby określić odpowiednią cenę rynkową pod uwagę należy wziąć charakterystykę gwarancji i objętego nią kredytu; obejmuje ona: kwotę i czas realizacji transakcji, zabezpieczenie udzielone przez kredytobiorcę i inne doświadczenia wpływające na ocenę wskaźnika spłaty, prawdopodobieństwo braku spłaty przez kredytobiorcę ze względu na jego sytuację finansową, sektor działalności i perspektywy, a także inne warunki ekonomiczne. Analiza ta powinna w szczególności umożliwiać klasyfikację kredytobiorcy na podstawie ratingu ryzyka. Taką klasyfikację może przedstawić agencja ratingowa o międzynarodowej renomie lub może to być rating wewnętrzny stosowany przez bank udzielający kredytu objętego gwarancją. Komisja podkreśla powiązanie między ratingiem a wskaźnikiem braku spłaty opracowane przez międzynarodowe instytucje finansowe, których prace są również powszechnie dostępne⁽⁹⁾. Aby ocenić rynkowy charakter stawki, państwo członkowskie może dokonać porównania cen płaconych na rynku przez przedsiębiorstwa posiadające podobny rating.

W związku z tym Komisja nie zgadza się, że stawkę gwarancyjną ustala się według jednej stawki, uznanej za odpowiadającą ogólnemu standardowi branżowemu.

⁽⁸⁾ Takie usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym muszą być zgodne z zasadami wspólnotowymi określonymi w decyzji Komisji 2005/842/WE z dnia 28 listopada 2005 r. w sprawie stosowania art. 86 ust. 2 Traktatu WE do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznawanej przedsiębiorstwom zobowiązanym do zarządzania usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym (Dz.U. L 312 z 29.11.2005, str. 67) lub Wspólnotowych ramach dotyczących pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych (Dz.U. C 297 z 29.11.2005, str. 4).

⁽⁹⁾ Takie jak tabela 1 dotycząca ratingu kredytowego, którą można znaleźć w dokumencie roboczym Banku Rozliczeń Międzynarodowych nr 207, pod adresem: <http://www.bis.org/publ/work207.pdf>

3.3. Wycena gwarancji indywidualnych dla MŚP

W wyjątkowych przypadkach, gdy kredytobiorcą jest MŚP⁽¹⁰⁾, Komisja może, w drodze odstępstwa od pkt 3.2 lit. d), zaakceptować prostszą wycenę wykazującą, czy gwarancja kredytu stanowi pomoc; w tym przypadku, pod warunkiem spełnienia wszystkich innych warunków ustanowionych w pkt 3.2 lit. a), b) i c), gwarancja państwowa uznana zostanie za niestanowiącą pomocy państwa, w przypadku naliczenia określonej poniżej minimalnej stawki rocznej („stawki bezpiecznej”⁽¹¹⁾) pobieranej od kwoty stanowiącej faktycznie przedmiot gwarancji państwa w zależności od ratingu kredytobiorcy⁽¹²⁾:

Jakość kredytu	Standard & Poor's	Fitch	Moody's	Bezpieczna stawka roczna
Najwyższa jakość	AAA	AAA	Aaa	0,4 %
Bardzo wysoka zdolność do spłaty	AA + AA AA –	AA + AA AA –	Aa 1 Aa 2 Aa 3	0,4 %
Wysoka zdolność do spłaty	A + A A –	A + A A –	A 1 A 2 A 3	0,55 %
Odpowiednia zdolność do spłaty	BBB + BBB BBB –	BBB + BBB BBB –	Baa 1 Baa 2 Baa 3	0,8 %
Zdolność do spłaty jest wrażliwa na niekorzystne warunki	BB + BB BB –	BB + BB BB –	Ba 1 Ba 2 Ba 3	2,0 %
Zdolność do spłaty zostanie prawdopodobnie ograniczona przez niekorzystne warunki	B + B B –	B + B B –	B 1 B 2 B 3	3,8 % 6,3 %
Zdolność do spłaty jest uzależniona od utrzymania korzystnych warunków	CCC + CCC CCC – CC	CCC + CCC CCC – CC C	Caa 1 Caa 2 Caa 3	Brak możliwości określenia bezpiecznej stawki rocznej
Brak zdolności do spłaty lub stan zbliżony do braku zdolności do spłaty	SD D	DDD DD D	Ca C	Brak możliwości określenia bezpiecznej stawki rocznej

⁽¹⁰⁾ „MŚP” to małe i średnie przedsiębiorstwa zgodnie z definicją zawartą w załączniku I do rozporządzenia (WE) nr 70/2001 w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy państwa dla małych i średnich przedsiębiorstw (Dz.U. L 10 z 13.1.2001, str. 33). Rozporządzenie ostatnio zmienione przez rozporządzenie (WE) nr 1976/2006 (Dz.U. L 368 z 23.12.2006, str. 85).

⁽¹¹⁾ Te bezpieczne stawki ustala się zgodnie z poziomami marży określonymi dla kredytów udzielanych przedsiębiorstwom o podobnym ratingu w komunikacie Komisji w sprawie zmiany metody ustalania stóp referencyjnych i dyskontowych (Dz.U. C 14 z 19.1.2008, str. 6). W następstwie analizy tego zagadnienia dokonanej na zlecenie Komisji (http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/studies_reports/full_report.pdf — zob. str. 23 oraz str. 156–159 analizy) uwzględniono ogólną obniżkę o 20 punktów bazowych. Obniżka ta odpowiada różnicy w marży za podobne ryzyko pomiędzy pożyczką a gwarancją w celu uwzględnienia dodatkowych kosztów związanych z pożyczkami.

⁽¹²⁾ Tabela nawiązuje do klas ratingów nadawanych przez Standard & Poor's, Fitch i Moody's, które są najczęściej stosowane w sektorze bankowym, aby powiązać je z własnymi systemami ratingowymi, jak opisano w pkt 3.2 lit. d). Rating nie musi pochodzić z konkretnych agencji ratingowych — akceptowane są również krajowe systemy ratingowe lub systemy ratingowe stosowane przez banki w celu odzwierciedlenia wskaźników niewypłacalności, o ile określa się w nich prawdopodobieństwo braku spłaty w okresie jednego roku, ponieważ wskaźnik ten jest stosowany przez agencje ratingowe przy klasyfikowaniu przedsiębiorstw; inne systemy powinny umożliwiać podobną klasyfikację przy pomocy tego klucza.

Bezpieczne stawki dotyczą kwoty będącej w praktyce przedmiotem gwarancji lub regwarancji państwa na początku każdego analizowanego roku. Należy uznać je za minimum obowiązujące w odniesieniu do przedsiębiorstwa, które posiada rating kredytowy na poziomie przynajmniej podanym w tabeli ⁽¹³⁾.

W przypadku jednorazowej stawki gwarancyjnej opłacanej z góry uznaje się, że gwarancja kredytowa nie stanowi pomocy, jeśli jest przynajmniej równa wartości bieżącej przyszłych stawek gwarancyjnych wskazanych powyżej, wyliczonej z zastosowaniem stopy dyskonta równej odpowiadającej stawce referencyjnej ⁽¹⁴⁾.

Jak wskazano w tabeli powyżej z tej uproszczonej metodologii nie mogą korzystać przedsiębiorstwa posiadające rating odpowiadający CCC/Caa lub niżej.

W przypadku MŚP, które nie mają historii kredytowej lub ratingu opartego o podejście bilansowe, jak niektóre spółki specjalnego przeznaczenia lub nowoutworzone przedsiębiorstwa, bezpieczną stawkę określa się na poziomie 3,8 %, przy czym nie można ona być nigdy niższa od stawki, która miałaby zastosowanie do spółki dominującej lub spółek dominujących.

Te marże mogą podlegać okresowej korekcie w celu uwzględnienia sytuacji na rynku.

3.4. Programy gwarancji

Jeśli chodzi o programy gwarancji, Komisja uznaje, że spełnienie wszystkich wymienionych poniżej warunków wyklucza istnienie pomocy państwa:

- a) program jest niedostępny dla kredytobiorców w trudnej sytuacji finansowej (zob: szczegółowe informacje zawarte w pkt 3.2 lit. a));
- b) zakres gwarancji można odpowiednio zmierzyć w momencie ich udzielenia. Oznacza to, że gwarancje muszą być powiązane z określonymi transakcjami finansowymi, dotyczącymi ustalonej kwoty maksymalnej i ograniczonymi w czasie;
- c) gwarancje nie obejmują więcej niż 80 % każdego niespłaconego kredytu lub innego zobowiązania finansowego (zob. szczegółowe informacje i wyjątki w pkt 3.2 lit. c));
- d) warunki programu oparte są na realistycznej ocenie ryzyka, tak by stawki opłacane przez beneficjentów zapewniały, że program jest pod każdym względem samofinansujący. Samofinansujący charakter programu i odpowiednie uwzględnienie ryzyka stanowią dla Komisji wskazówkę, że stawki gwarancyjne stosowane w ramach programu odpowiadają cenom rynkowym.

Wiąże się to z koniecznością oceny ryzyka każdej nowej gwarancji z uwzględnieniem wszystkich właściwych czynników (jakość kredytobiorcy, zabezpieczenia, okres gwarancji itp.). Na podstawie tej analizy ryzyka należy ustalić klasy ryzyka ⁽¹⁵⁾, a gwarancję należy zaklasyfikować do jednej z tych klas ryzyka i naliczyć odpowiednią stawkę gwarancyjną za kwotę będącą przedmiotem gwarancji lub regwarancji;

- e) aby uzyskać odpowiednią i progresywną ocenę aspektu samofinansowania programu, odpowiedniość poziomu stawki należy poddawać przynajmniej corocznemu przeglądowi, w oparciu o efektywny wskaźnik strat programu w perspektywie czasowej uzasadnionej z ekonomicznego punktu widzenia, i odpowiednio korygować stawki, jeśli istnieje ryzyko, że program może przestać się sam finansować. Korekta taka może dotyczyć wszystkich udzielonych i przyszłych gwarancji lub tylko tych drugich;
- f) aby stosowane stawki mogły zostać uznane za odpowiadające cenom rynkowym, muszą one obejmować normalne ryzyko związane z udzieleniem gwarancji, koszty zarządzania programem, roczne wynagrodzenie za odpowiedni kapitał, nawet jeśli ten ostatni nie został w całości lub w części potwierdzony prawnie.

Jeśli chodzi o koszty zarządzania powinny one uwzględniać co najmniej koszty wstępnej oceny ryzyka, jak również koszty monitorowania ryzyka i zarządzania nim, związane z udzieleniem gwarancji i zarządzaniem nią.

⁽¹³⁾ Na przykład przedsiębiorstwo, któremu bank przypisał rating kredytowy odpowiadający BBB-/Baa3 powinno być obciążone roczną stawką gwarancyjną wynoszącą przynajmniej 0,8 % kwoty będącej w praktyce przedmiotem gwarancji państwa na początku każdego roku.

⁽¹⁴⁾ Zob. komunikat, o którym mowa w przypisie 11, stanowiący: „Stopę referencyjną należy stosować także jako stopę dyskontową do obliczania wartości bieżących. W tym celu, co do zasady, stosowana będzie stopa bazowa powiększona o stałą marżę 100 punktów bazowych” (str. 4).

⁽¹⁵⁾ Bardziej szczegółowe informacje zob. przypis nr 12.

W odniesieniu do wynagrodzenia za kapitał, Komisja zauważa, że zwykli gwaranci podlegają zasadom wymagań kapitałowych i zgodnie z tymi zasadami mają obowiązek prawnego potwierdzenia kapitału, co eliminuje ryzyko upadłości, gdy zmiany strat rocznych powiązane są z gwarancjami. Państwowe programy gwarancji zwykle nie podlegają tym zasadom i tym samym nie muszą tworzyć takich rezerw. Mówiąc inaczej, za każdym razem, gdy straty z gwarancji przekroczą przychody ze stawek gwarancyjnych, deficyt jest po prostu pokrywany przez budżet państwa. Ta gwarancja państwa dla programu stawia go w zdecydowanie mniej korzystnym położeniu niż zwykłego gwaranta. Aby uniknąć tej nierówności i wynagrodzić skarb państwa za podejmowane ryzyko, Komisja uznaje, że stawka gwarancyjna musi pokrywać wynagrodzenie za odpowiedni kapitał.

Komisja uznaje, że kapitał ten musi odpowiadać 8 %⁽¹⁶⁾ nierozliczonych gwarancji. W przypadku gwarancji udzielanych przedsiębiorstwom o ratingu odpowiadającemu AAA/AA- (Aaa/Aa3), kwota kapitału podlegającego wynagrodzeniu może zostać zmniejszona do 2 % kwoty nierozliczonych gwarancji. Natomiast w przypadku gwarancji udzielanych przedsiębiorstwom o ratingu odpowiadającym A+/A- (A1/A3) kwota kapitału podlegającego wynagrodzeniu może zostać zmniejszona do 4 % kwoty nierozliczonych gwarancji.

Normalne wynagrodzenie za ten kapitał składa się z stawki za ryzyko, ewentualnie zwiększonej o stopę procentową wolną od ryzyka.

Stawka za ryzyko musi być w każdym przypadku zapłacona skarbowi państwa od odpowiedniej kwoty kapitału. Na podstawie swojej dotychczasowej praktyki Komisja uznaje, że normalna stawka za ryzyko dla kapitału wynosi przynajmniej 400 punktów bazowych oraz że taka stawka za ryzyko powinna zostać uwzględniona w stawce gwarancyjnej stosowanej wobec beneficjentów⁽¹⁷⁾.

Jeśli, jak w większości państwowych programów gwarancji, program nie wiąże się z przekazaniem kapitału i tym samym skarb państwa nie zapewnia gotówki, nie ma konieczności uwzględniania wolnej od ryzyka stopy procentowej. W przeciwnym przypadku, jeśli skarb państwa efektywnie zapewnia kapitał bazowy, skarb państwa musi pokryć koszty kredytu, a system korzysta z tej gotówki potencjalnie inwestując ją. Z tego względu skarb państwa musi otrzymać stopę procentową wolną od ryzyka od zapewnionej kwoty. Ponadto tego kosztu nie należy uwzględniać w dochodach finansowych programu i zasadniczo nie musi on mieć wpływu na stawki gwarancyjne⁽¹⁸⁾. Komisja uznaje, że jako właściwy odpowiednik stopy wolnej od ryzyka traktowanej jako normalny zwrot kapitału można zastosować rentowność 10-letnich obligacji skarbowych;

- g) aby zapewnić przejrzystość, program musi określać warunki, na jakich udzielane będą przyszłe gwarancje, takie jak rating uprawnionego przedsiębiorstwa i odpowiednio, sektor i wielkość, maksymalna kwota i okres obowiązywania gwarancji.

3.5. Wycena programów gwarancji dla MŚP

Ze względu na specyficzną sytuację MŚP i w celu ułatwienia im dostępu do finansowania, zwłaszcza poprzez programy gwarancji, w przypadku tych przedsiębiorstw istnieją dwie możliwości:

- zastosowanie bezpiecznych stawek, jak określono w przypadku indywidualnych gwarancji dla MŚP,
- wycena programów gwarancji jako takich poprzez dopuszczenie zastosowania pojedynczych stawek i rezygnację z wymogu przedstawiania indywidualnych ratingów MŚP, którym udzielana jest gwarancja.

⁽¹⁶⁾ Co odpowiada wymogom kapitałowym określonym w art. 75 dyrektywy 2006/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe (Dz.U. L 177 z 30.6.2006, str. 1) czytany w związku z załącznikiem VI (ustęp 41 i dalsze) do niej.

⁽¹⁷⁾ Dla gwarancji wynoszącej 100 udzielanej przedsiębiorstwu o ratingu BBB, rezerwy stanowiące tę kwotę wyniosą 8. Zastosowanie 400 punktów bazowych (lub 4 %) do tej kwoty da roczny koszt kapitału $8\% \times 4\% = 0,32\%$ kwoty będącej przedmiotem gwarancji, co odpowiednio wpłynie na cenę gwarancji. Jeśli roczny wskaźnik braku spłaty przewidziany w programie dla tego przedsiębiorstwa wynosi np. 0,35 % a roczne koszty zarządzania szacowane są na 0,1 %, cena gwarancji niestanowiącej pomocy wynosić będzie 0,77 % rocznie.

⁽¹⁸⁾ W tym przypadku, pod warunkiem ustalenia, że stopa wolna od ryzyka wynosi 5 %, roczny koszt rezerw dla tej samej gwarancji równej 100 i rezerw równych 8 wyniesie $8\% \times (4\% + 5\%) = 0,72\%$ kwoty będącej przedmiotem gwarancji. Przy takich samych założeniach (wskaźnik braku spłaty w wysokości 0,35 % i koszty zarządzania w wysokości 0,1 %), cena gwarancji wynosiłaby 0,77 % rocznie, a dodatkowa opłata w wysokości 0,4 % powinna być odprowadzana z programu na rzecz skarbu państwa.

Zasady wykorzystania obu tych metod są następujące:

Zastosowanie bezpiecznych stawek w programach gwarancji dla MŚP

Zgodnie z tym, co proponuje się w celu uproszczenia w odniesieniu do gwarancji indywidualnych, programy gwarancji dla MŚP mogą być również uznane z zasady za samofinansujące i nie będą stanowić pomocy państwa w przypadku zastosowania minimalnych bezpiecznych stawek, określonych w pkt 3.3, opartych na ratingu przedsiębiorstw⁽¹⁹⁾. Inne warunki określone w pkt 3.4 lit. a)–c), a także w pkt 3.4 lit. g) wciąż muszą być wypełnione, a warunki określone w pkt 3.4 lit. d)–f) uznaje się za wypełnione przez zastosowanie minimalnych rocznych stawek określonych w pkt 3.3.

Zastosowanie pojedynczych stawek w programach gwarancji dla MŚP

Komisja rozumie, że prowadzenie indywidualnej oceny ryzyka dla każdego kredytobiorcy to proces kosztowny, który może nie być odpowiedni, jeśli program obejmuje dużą liczbę kredytów, dla których stanowi on narzędzie łączenia ryzyka.

W związku z tym, jeśli program dotyczy tylko gwarancji dla MŚP, a kwota będąca przedmiotem gwarancji nie przekracza progu 2,5 mln EUR na przedsiębiorstwo w tym programie, Komisja może — w drodze odstępstwa od pkt 3.4 lit. d) — przyjąć jedną roczną stawkę gwarancyjną dla wszystkich kredytobiorców. Aby gwarancje udzielone w ramach takiego programu były uznane za niestanowiące pomocy państwa, program musi sam się finansować, a poza tym należy dotrzymać wszystkich innych warunków określonych w pkt 3.4 lit. a)–c), a także w pkt 3.4 lit. e)–g).

3.6. Brak automatyczności w określaniu pomocy państwa

Niespełnienie jednego z warunków określonych w pkt 3.2–3.5 nie oznacza automatycznego uznania gwarancji lub programu gwarancji za pomoc państwa. W przypadku wątpliwości, czy planowana gwarancja lub program nie stanowi pomocy państwa, należy zgłosić je Komisji.

4. GWARANCJE Z ELEMENTEM POMOCY

4.1. Kwestie ogólne

Jeśli gwarancja indywidualna lub program gwarancji jest niezgodny z zasadą inwestora w gospodarce rynkowej, uznaje się, że stanowi on program pomocy państwa. W związku z tym element pomocy wymaga kwantyfikacji, aby sprawdzić, czy pomoc można uznać za zgodną ze specjalnym zwolnieniem pomocy państwa. W zasadzie uznaje się, że element pomocy to różnica pomiędzy właściwą ceną rynkową gwarancji udzielonej indywidualnie lub w ramach programu a faktyczną ceną zapłaconą za ten środek.

Uzyskane roczne równowartości dotacji gotówkowych należy zdyskontować do wartości bieżącej z zastosowaniem stawki referencyjnej i dodać, aby uzyskać łączną równowartość dotacji.

Przy wyliczaniu elementu pomocowego w gwarancji, Komisja zwróci szczególną uwagę na następujące elementy:

- a) w przypadku gwarancji indywidualnych — czy kredytobiorca ma problemy finansowe. W przypadku programów gwarancji — czy kryteria kwalifikowalności przewidziane w programie wykluczają takie przedsiębiorstwa (zob: szczegółowe informacje zawarte w pkt. 3.2 lit. a)).

Komisja stwierdza, że w przypadku spółek mających trudności, gwarant działający w warunkach rynkowych, jeśli istnieje, w momencie naliczania gwarancji naliczyłoby wysoką stawkę, uwzględniając spodziewany współczynnik braku spłaty, jakiego oczekuje; jeśli prawdopodobieństwo, że kredytobiorca nie będzie w stanie spłacić kredytu staje się szczególnie wysokie, taka stawka rynkowa może nie istnieć, a w wyjątkowych okolicznościach, element pomocowy gwarancji może okazać się tak wysoki, jak kwota skutecznie zabezpieczona tą gwarancją;

⁽¹⁹⁾ Obejmuje to również zasadę, że w przypadku MŚP, które nie mają historii kredytowej lub ratingu opartego o podejście bilansowe bezpieczną stawkę określa się na poziomie 3,8 %, przy czym nie można ona być nigdy niższa od stawki, która miałaby zastosowanie do spółek dominujących.

- b) czy można odpowiednio zmierzyć zakres każdej gwarancji w momencie jej udzielenia.

Oznacza to, że gwarancja musi być powiązana z określoną transakcją finansową, dotyczącą ustalonej kwoty maksymalnej i ograniczoną w czasie. W związku z tym Komisja uznaje w zasadzie, że gwarancje nieograniczone są niezgodne z art. 87 Traktatu;

- c) czy gwarancja obejmuje ponad 80 % każdego niespłaconego kredytu lub innego zobowiązania finansowego (zob. szczegółowe informacje i wyjątki w pkt. 3.2 lit. c)).

Aby doprowadzić do tego, by kredytodawca był faktycznie zmotywowany do oceny, zabezpieczenia i zminimalizowania ryzyka wynikającego z operacji kredytowej, w szczególności do odpowiedniej oceny wiarygodności kredytowej kredytobiorcy, Komisja uważa, że przynajmniej 20 % takiej kwoty nie powinno być objęte gwarancją skarbu państwa i że za tę część kwoty powinien odpowiadać kredytodawca⁽²⁰⁾, tak by, aby odpowiednio zabezpieczył kredyty i zminimalizował ryzyko związane z transakcją. W związku z tym Komisja będzie ogólnie dokładniej weryfikować wszelkie gwarancje lub programy gwarancji obejmujące całość (lub prawie całość) transakcji finansowej, chyba że państwo członkowskie prawidłowo uzasadni taką sytuację, na przykład specjalnym charakterem transakcji;

- d) czy przy określaniu stawki rynkowej gwarancji, na podstawie której można wyliczyć element pomocy przez porównanie go z faktycznie zapłaconą stawką, uwzględniono specyfikę gwarancji i kredytu (lub innego zobowiązania finansowego), (zob. szczegółowe informacje w pkt 3.2 lit. d)).

4.2. Element pomocy w gwarancjach indywidualnych

Dla gwarancji indywidualnej równowartość dotacji gotówkowej dla gwarancji wylicza się jako różnicę pomiędzy ceną rynkową gwarancji a faktyczną ceną zapłaconą.

W razie braku na rynku gwarancji na dany typ transakcji, brak jest także ceny rynkowej gwarancji. W takim przypadku element pomocy należy wyliczyć w taki sam sposób, jak równowartość dotacji dla kredytu preferencyjnego (*soft loan*), mianowicie jako różnicę pomiędzy określoną rynkową stopą procentową, którą musiałoby zapłacić przedsiębiorstwo bez gwarancji a stopą procentową uzyskaną dzięki gwarancji państwa, po uwzględnieniu wszelkich zapłaconych stawek. Jeśli rynkowej stopy procentowej nie ma, a państwo członkowskie pragnie zastosować stopę referencyjną jako zamiennik, Komisja podkreśla, że warunki określone w komunikacie o stawkach referencyjnych⁽²¹⁾ obowiązują w odniesieniu do wyliczenia intensywności pomocy dla indywidualnej gwarancji. Oznacza to, że należy zwrócić odpowiednią uwagę na zwiększenia, które mają być dodane do stopy bazowej, aby uwzględnić właściwy profil ryzyka związany z działalnością przedsiębiorstwa uzyskującego gwarancję będącą przedmiotem gwarancji i dostarczonych zabezpieczeń.

4.3. Element pomocy w gwarancjach indywidualnych dla MŚP

W przypadku MŚP można również zastosować uproszczony system oceny, określony w pkt 3.3. W tym przypadku, jeśli stawka za daną gwarancję nie odpowiada wartości określonej jako minimum dla danej klasy ratingu, różnica pomiędzy tym poziomem minimalnym a stawką naliczaną zostanie również uznana za pomoc. Jeśli gwarancja obowiązuje dłużej niż rok, roczne różnice należy zdyskontować z zastosowaniem właściwej stopy referencyjnej⁽²²⁾.

Komisja może zaakceptować nieprzestrzeganie tych zasad tylko w przypadkach jasno potwierdzonych i odpowiednio uzasadnionych przez dane państwo członkowskie; w takich przypadkach w dalszym ciągu należy stosować podejście oparte na ryzyku.

4.4. Element pomocy w programach gwarancji

W przypadku programów gwarancji, równowartość dotacji gotówkowej dla każdej gwarancji w ramach programu jest różnicą efektywnie naliczonej stawki (jeśli istnieje) i stawki, która powinna być naliczona w równoważnym programie niepomocowym, ustanowionym na warunkach określonych w pkt 3.4. W związku z tym powyższe stawki teoretyczne, na podstawie których wylicza się element pomocy, muszą

⁽²⁰⁾ Zakłada się, że przedsiębiorstwo zapewnia analogiczny poziom bezpieczeństwa skarbowi państwa i instytucji kredytowej.

⁽²¹⁾ Zob. komunikat, o którym mowa w przypisie 11.

⁽²²⁾ Bardziej szczegółowe informacje zob. przypis nr 14.

pokryć normalne ryzyko związane z gwarancją, jak również koszty administracji i kapitału⁽²³⁾. Ten sposób wyliczenia równowartości dotacji ma na celu zapewnienie, że również w średnim i długim terminie łączna pomoc zapewniona w ramach programu odpowiada środkiem pieniężnym dostarczonym przez władze państwowe na pokrycie deficytu programu.

Ponieważ w większości państwowych programów gwarancji, specyficzne cechy poszczególnych przypadków mogą być nieznane, w momencie, gdy trzeba ocenić program, element pomocy należy oszacować przez odniesienie do postanowień programu.

Elementy pomocowe w programach gwarancji można również wyliczyć przez zastosowanie metod już zaakceptowanych przez Komisję po ich wskazaniu zgodnie z rozporządzeniem przyjętym przez Komisję w obszarze pomocy państwa, takim jak rozporządzenie Komisji (WE) nr 1628/2006 z dnia 24 października 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu w odniesieniu do regionalnej pomocy inwestycyjnej⁽²⁴⁾ lub rozporządzenie Komisji (WE) nr 1857/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu w odniesieniu do pomocy państwa dla małych i średnich przedsiębiorstw prowadzących działalność związaną z wytwarzaniem produktów rolnych oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 70/2001⁽²⁵⁾ pod warunkiem, że zatwierdzona metodologia wyraźnie uwzględnia dany typ gwarancji i transakcji bazowych.

Komisja może zaakceptować nieprzestrzeganie tych zasad tylko w przypadkach jasno potwierdzonych i odpowiednio uzasadnionych przez dane państwo członkowskie; w takich przypadkach w dalszym ciągu należy stosować podejście oparte na ryzyku.

4.5. Element pomocy w programach gwarancji dla MŚP

Dwa uproszczone instrumenty, o których mowa w pkt 3.5, dotyczące programów gwarancji dla MŚP, mogą być również wykorzystywane do celów obliczania elementu pomocy. Zasady wykorzystania obu tych metod są następujące:

Zastosowanie bezpiecznych stawek w programach gwarancji dla MŚP

W przypadku MŚP można również zastosować uproszczony system oceny, określony w pkt 3.5. W tym przypadku, jeśli stawka za daną gwarancję nie odpowiada wartości określonej jako minimum dla danej klasy ratingu⁽²⁶⁾; różnicę pomiędzy tym poziomem minimalnym a stawką naliczaną zostanie również uznana za pomoc⁽²⁷⁾. Jeśli gwarancja obowiązuje przez dłuższą niż rok, roczne różnice należy zdyskontować z zastosowaniem właściwej stopy referencyjnej opartej na tym samym ratingu⁽²⁸⁾.

Zastosowanie pojedynczych stawek w programach gwarancji dla MŚP

Biorąc pod uwagę bardziej ograniczone zakłócenia konkurencji, jakie mogą wyniknąć z pomocy państwa zapewnionej w ramach programu gwarancji dla MŚP, Komisja stwierdza, że jeśli program pomocy dotyczy tylko gwarancji dla MŚP i jeżeli kwota będąca przedmiotem gwarancji nie przekracza progu 2,5 mln EUR na jedno przedsiębiorstwo w tym programie, Komisja może zaakceptować, w drodze odstępstwa od pkt 4.4 powyżej, wycenę intensywności pomocowej programu jako takiego bez konieczności przeprowadzania wyceny dla każdej klasy gwarancji lub ryzyka w ramach programu⁽²⁹⁾.

⁽²³⁾ To wyliczenie można podsumować dla każdej klasy ryzyka jako różnicę pomiędzy: a) nierozliczoną kwotą gwarancji pomnożoną przez wskaźnik ryzyka klasy ryzyka (przez „ryzyko” rozumie się prawdopodobieństwo niewykonania po włączeniu kosztów administracyjnych i kapitału), co stanowi stawkę rynkową; oraz b) stawką zapłaconą, tj. (suma gwarantowana × ryzyko) – stawka zapłacona.

⁽²⁴⁾ Dz.U. L 302 z 1.11.2006, str. 29.

⁽²⁵⁾ Dz.U. L 358 z 16.12.2006, str. 3.

⁽²⁶⁾ Dla MŚP, które nie mają historii kredytowej lub ratingu opartego na podejściu bilansowym, możliwe jest określenie bezpiecznej stawki na poziomie 3,8 %, przy czym nie można ona być nigdy niższa od stawki, która miałaby zastosowanie do spółki dominującej lub spółek dominujących.

⁽²⁷⁾ To wyliczenie można podsumować dla każdej klasy ryzyka jako nierozliczoną kwotę gwarancji pomnożoną przez różnicę pomiędzy: a) wskaźnikiem procentowym bezpiecznej stawki dla tej klasy ryzyka, a b) wskaźnikiem procentowym stawki zapłaconej, tj. kwota gwarantowana × (bezpieczna stawka – stawka zapłacona).

⁽²⁸⁾ Bardziej szczegółowe informacje zob. przypis nr 11.

⁽²⁹⁾ To wyliczenie można podsumować, bez względu na klasę ryzyka, jako różnicę pomiędzy: a) nierozliczoną kwotą gwarantowaną pomnożoną przez wskaźnik ryzyka programu (przez „ryzyko” rozumie się prawdopodobieństwo niewykonania po włączeniu kosztów administracyjnych i kapitału); a b) stawką zapłaconą, tj. (suma gwarantowana × ryzyko) – stawka zapłacona.

5. ZGODNOŚĆ POMOCY PAŃSTWA W FORMIE GWARANCJI Z ZASADAMI WSPÓLNEGO RYNKU

5.1. Kwestie ogólne

Gwarancje państwowe podlegające art. 87 ust. 1 muszą być sprawdzone przez Komisję w celu stwierdzenia, czy są one zgodne z zasadami wspólnego rynku. Przed dokonaniem takiej oceny zgodności, należy zidentyfikować beneficjenta pomocy.

5.2. Ocena

To, czy taka pomoc jest zgodna z zasadami wspólnego rynku zostanie sprawdzone przez Komisję zgodnie z takimi samymi zasadami, jakie dotyczą środków pomocy przyjmujących inne formy. Konkretnie kryteria oceny zgodności zostały wyjaśnione i wyszczególnione przez Komisję w ramach i wytycznych dotyczących pomocy poziomej, pionowej i sektorowej⁽³⁰⁾. Weryfikacja uwzględni w szczególności intensywność pomocy, charakterystykę beneficjentów i realizowane cele.

5.3. Warunki

Komisja zaakceptuje gwarancje, wyłącznie, gdy ich wykorzystanie jest umownie uzależnione od pewnych szczególnych warunków, które mogą obejmować nawet obowiązkowe ogłoszenie upadłości przez przedsiębiorstwo-beneficjenta lub dowolną zbliżoną procedurę. Warunki te będą musiały być uzgodnione pomiędzy stronami w momencie udzielenia gwarancji. Jeśli państwo członkowskie chciałoby udzielić gwarancji na warunkach innych niż początkowo uzgodnione na etapie udzielania gwarancji, Komisja uzna takie udzielenie gwarancji za udzielenie nowej pomocy, która podlega obowiązkowi zgłoszenia na mocy art. 88 ust. 3 Traktatu.

6. SPRAWOZDANIA PRZEKAZYWANE KOMISJI PRZEZ PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE

Zgodnie z ogólnymi wymogami dotyczącymi monitorowania⁽³¹⁾, aby dodatkowo monitorować nowe zdarzenia na rynkach finansowych i ponieważ wartość gwarancji państwowych jest trudna do oszacowania i ulega zmianie w miarę upływu czasu, szczególne znaczenie ma stały przegląd, zgodnie z art. 88 ust. 1 Traktatu, programów gwarancji zatwierdzonych przez Komisję. W związku z tym państwa członkowskie będą składać sprawozdania Komisji.

W odniesieniu do programów gwarancji, które stanowią pomoc, sprawozdania te należy przedstawiać przynajmniej na koniec okresu obowiązywania programu gwarancji i przy zawiadomieniu o zmianach w programie. Komisja może jednak uznać za właściwe częstsze składanie sprawozdań, w zależności od przypadku.

W przypadku programów gwarancji uznanych decyzją Komisji za niestanowiące pomocy, w szczególności w razie braku przekonujących danych historycznych dotyczących danego programu, podejmując swoją decyzję Komisja może zwrócić się o złożenie takich sprawozdań, bardziej szczegółowo określając wtedy w poszczególnych przypadkach zasady dotyczące składania sprawozdań oraz ich treści.

Sprawozdania powinny obejmować przynajmniej następujące informacje:

- a) liczbę i kwotę wystawionych gwarancji;
- b) liczbę i kwotę gwarancji nierozliczonych na koniec okresu;
- c) liczbę i wartość gwarancji zerwanych (indywidualnie) w skali roku;
- d) dochód roczny:
 - 1) dochód z naliczanej stawki;
 - 2) dochód ze spłat;
 - 3) inne dochody (np. odsetki otrzymane od depozytów lub inwestycji itp.);

⁽³⁰⁾ Zob. prawo konkurencji dotyczące pomocy państwa we Wspólnocie Europejskiej: http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/legislation/legislation.html
Prawodawstwo wspólnotowe w zakresie pomocy państwa dla sektora rolnictwa jest dostępne pod adresem: http://ec.europa.eu/agriculture/stateaid/leg/index_en.htm
natomiast dla sektora transportu pod adresem: http://ec.europa.eu/dgs/energy_transport/state_aid/transport_en.htm

⁽³¹⁾ Takie jak określone w szczególności w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 794/2004 z dnia 21 kwietnia 2004 r. wdrażającym rozporządzenie Komisji (WE) nr 659/1999 ustanawiające szczegółowe zasady zastosowania art. 93 Traktatu WE (Dz.U. L 140 z 30.4.2004, str. 1). Rozporządzenie ostatnio zmienione rozporządzeniem (WE) nr 271/2008 (Dz.U. L 82 z 25.3.2008, str. 1).

- e) roczne koszty:
 - 1) koszty administracyjne;
 - 2) zabezpieczenia wypłacane przy uruchomieniu gwarancji;
- f) roczną nadwyżkę/niedobór (różnicę pomiędzy dochodem a kosztami);
- g) skumulowaną nadwyżkę/niedobór od początku programu ⁽³²⁾.

W odniesieniu do gwarancji indywidualnych, należy podobnie przedstawić informacje, głównie o których mowa w lit. d)–g).

We wszystkich przypadkach, Komisja zwraca uwagę państw członkowskich na to, że prawidłowa sprawozdawczość w przyszłej dacie wstępnie zakłada prawidłowe zbieranie niezbędnych danych od początku korzystania z programu, a także ich łączenie za poszczególne lata.

Uwagę państw członkowskich zwraca się również na to, że dla gwarancji niestanowiących pomocy, udzielanych indywidualnie lub w ramach programu, mimo braku obowiązku zawiadomiania, Komisja może sprawdzić, czy dana gwarancja/system nie zawiera elementów pomocy, na przykład po wniesieniu skargi. W takim przypadku Komisja poprosi o informacje podobne do określonych powyżej dla sprawozdań składanych przez państwa członkowskie.

Jeśli sprawozdania mają być już składane zgodnie ze specjalnymi wymogami sprawozdawczymi wynikającymi z rozporządzeń, wytycznych lub ram dotyczących zwolnień obowiązujących w odniesieniu do pomocy państwa, takie sprawozdania specjalne zastąpią sprawozdania, które mają być przedstawione na mocy niniejszego zobowiązania do sprawozdań na temat gwarancji, pod warunkiem uwzględnienia wskazanych powyżej informacji.

7. ŚRODKI WYKONAWCZE

Komisja wzywa państwa członkowskie do skorygowania swoich obecnych środków gwarancyjnych zgodnie z postanowieniami niniejszego obwieszczenia do dnia 1 stycznia 2010 r. w zakresie, w jakim dotyczy to nowych gwarancji.

⁽³²⁾ Jeśli program działa od ponad 10 lat, należy przedstawić tylko roczne kwoty niedoborów/nadwyżek za ostatnie 10 lat.